

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 172/2024-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duřu a sudcov Ladislava Duditřa (sudca spravodajca) a Rastislava Kařřáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **MIRALEX, s.r.o.**, Štefánikova 828, Púchov, zastúpeného BIZOŇ & PARTNERS, s.r.o., Laurinská 4, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 21Cb/8/2018 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 21Cb/8/2018 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Okresnému súdu Prešov **prikazuje**, aby v konaní sp. zn. 21Cb/8/2018 konal bez zbytočných prietáhov.
- Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie v sume **3 000 eur**, ktoré **je** Okresný súd Prešov **povinný** mu zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Okresný súd Prešov **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **856,75 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 1. marca 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny

základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 21Cb/8/2018. Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prieťahov. Zároveň žiada o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 5 000 eur a náhrady trov konania.

2. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 172/2024-15 z 3. apríla 2024 bola ústavná sťažnosť prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa žalobou doručenou okresnému súdu 15. januára 2018 domáhal proti žalovaným zaplata sumy 30 848,05 eur s príslušenstvom. Predmetom napadnutého konania bola aj vzájomná žaloba žalovanej v 1. rade o zaplata sumy 4 187,12 eur s príslušenstvom.

4. Okresný súd rozsudkom zo 7. októbra 2021 zaviazal žalované zaplatiť sťažovateľovi uplatnený nárok oproti povinnosti sťažovateľa vrátiť žalovanej v 1. rade dodaný tovar. Okresný súd zároveň zamietol vzájomnú žalobu a sťažovateľovi priznal proti žalovaným nárok na náhradu trov konania. Na základe odvolania žalovaných Krajský súd v Prešove uznesením z 12. januára 2023 rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Po vrátení veci okresný súd rozsudkom zo 14. novembra 2023 opätovne zaviazal žalované zaplatiť sťažovateľovi uplatnený nárok oproti povinnosti sťažovateľa vrátiť žalovanej v 1. rade dodaný tovar, zamietol vzájomnú žalobu a sťažovateľovi priznal proti žalovaným nárok na náhradu trov konania. Rozsudok nebol do dňa podania ústavnej sťažnosti písomne vyhotovený.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti zrekapituloval doterajší priebeh napadnutého konania, pričom v súvislosti so zbytočnými prieťahmi zo strany okresného súdu v podstatnom uviedol, že prvé pojednávanie sa konalo až po dva a pol roku od podania žaloby, čo samo osebe je ústavnoprávne neakceptovateľné. Druhé pojednávanie sa konalo po uplynutí ďalšieho roka.

6. Podľa názoru sťažovateľa celkovú dĺžku konania výrazne ovplyvnilo opakované porušovanie lehoty na vyhotovenie a odoslanie rozsudku. Kvôli tomu sa prvé predkladanie veci odvolaciemu súdu natiahlo až na jeden rok. Od vyhlásenia druhého rozsudku uplynulo ku dňu podania ústavnej sťažnosti už tri a pol mesiaca, ale tento stále nebol odoslaný stranám sporu. Sťažovateľ pritom svojimi podaniami opakovane urgoval okresný súd (21. novembra 2023, 30. novembra 2023, 8. januára 2024 a 15. januára 2024, pozn.) o doručenie daného rozsudku. Za zmienku stojí aj fakt, že odvolací súd zrušil v poradí prvý rozsudok okresného súdu z dôvodu, že nesprávnym procesným postupom porušil právo žalovaných na spravodlivý proces, čiže konal neefektívne a nesústredene.

7. Predmetom konania je obchodnoprávny spor o vydanie bezdôvodného obohatenia a náhradu škody, čo predstavuje štandardnú súdnu agendu. Vec nevykazuje znaky skutkovej alebo právnej zložitosti. Na návrh sťažovateľa bolo pojednávanie odročené dvakrát z dôvodu kolízie súdnych pojednávaní na strane jeho právneho zástupcu, avšak sťažovateľ súhlasil, aby sa konanie uskutočnilo v jeho neprítomnosti. Sťažovateľ je toho názoru, že nemožno nájsť žiadne legitímne

odôvodnenie, prečo by viac ako po šiestich rokoch od podania žaloby už nemohlo byť konanie právoplatne skončené. Je preto nevyhnutné konštatovať, že okresný súd porušil označené základné práva sťažovateľa.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

8. K sťažnosti sa vyjadril predseda okresného súdu, ktorý poukázal na písomné stanovisko zákonného sudcu, s ktorým sa po vecnej stránke stotožnil. Zákonný sudca v podstatnom uviedol, že celková dĺžka napadnutého konania bola ovplyvnená jeho dlhodobou práceneschopnosťou, pandémiou COVID-19, ako aj preťaženosťou okresného súdu, ktorá sa ešte prehĺbila v dôsledku súdnej reformy. Podľa zákonného sudcu sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uviedol len čiastkové informácie, pričom neuviedol, že bolo určených viacero pojednávaní, ktoré boli odročené z dôvodov na strane žalobcu a žalovanej v 2. rade (vo vyjadrení boli uvedené presné termíny pojednávaní a dôvody odročenia, pozn.). Zákonný sudca napokon uzavrel, že rozsudok bol písomne vyhotovený a zaslaný stranám sporu, pričom okresný súd bude vo veci bezprostredne konať.

III.2. Replika sťažovateľa:

9. Vzhľadom na obsah spisu a vyjadrenie okresného súdu ústavný súd nepovažoval za potrebné vyzývať sťažovateľa na zaujatie stanoviska k vyjadreniu okresného súdu a pristúpil k meritórnemu posúdeniu dôvodnosti ústavnej sťažnosti.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote je založená na nekonaní, resp. neefektívnej činnosti okresného súdu v napadnutom konaní.

11. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 302/2020).

12. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote vychádza z ustálenej judikatúry, podľa ktorej je účelom uvedeného základného práva odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

13. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (m. m. II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník (strana sporu) obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a v zmysle § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“.

14. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čl. 38 ods. 2 listiny) a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou EŠLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

15. Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, predmetom konania pred okresným súdom je rozhodovanie o zaplatení uplatňovaného nároku (sumy 30 848,05 eur s príslušenstvom) z titulu nedodržania povinností vyplývajúcich z kúpnej zmluvy uzatvorenej medzi stranami sporu 16. apríla 2015, teda nedodania tovaru (drevených parkiet) v požadovanej kvalite. Predmetom konania bola následne aj vzájomná žaloba medzi stranami sporu, ktorá bola podaná právnym zástupcom žalovanej v 1. rade 24. júla 2018 a ktorou sa žalovaná v 1. rade domáhala zamietnutia žaloby žalobcu a povinnosti žalobcu zaplatiť jej sumu 4 187,12 eur a trovy konania. Po právnej stránke ide o vec, ktorá patrí k štandardnej agende všeobecných súdov. Zo súdneho spisu rovnako nevyplýva žiadna osobitná okolnosť, ktorá by indikovala skutkovú zložitosť a ospravedlnila by skutočnosť, že vec nie je ani po 6 rokoch a 4 mesiacoch od podania žaloby právoplatne skončená.

16. Pri hodnotení správania sťažovateľa ústavný súd po preskúmaní súdneho spisu konštatuje, že správanie sťažovateľa, resp. jeho procesná aktivita mali čiastočne vplyv na celkovú dĺžku konania, keďže tri pojednávania boli odročené z dôvodov na strane právneho zástupcu sťažovateľa (19. marca 2020, 25. mája 2023 a 20. júna 2023). Celkovú dĺžku napadnutého konania čiastočne ovplyvnilo aj opakované odročovanie pojednávania z dôvodov na strane žalovanej v 2. rade (12. decembra 2019, 4. júna 2020).

17. V súvislosti s posudzovaním postupu okresného súdu v napadnutom konaní ústavný súd konštatuje, že z ústavnoprávneho hľadiska je problematická už samotná skutočnosť, že napadnuté konanie nie je právoplatne skončené ani po viac ako 6 rokoch od podania žaloby. Ústavný súd po preskúmaní súdneho spisu uvádza, že okresný súd v úvodnej fáze konania v konaní nebol vyslovene nečinný, no jeho procesné úkony v prvom roku a pol spočívali výlučne v doručovaní vyjadrení stranám sporu. Efektívnosť vykonávania týchto úkonov bola ovplyvnená aj práceneschopnosťou zákonného sudcu a s tým súvisiacou skutočnosťou, že jeho spisy boli opätovne

prerozdeľované inej zákonnej sudkyni. Ústavný súd berie do úvahy túto skutočnosť, ktorá však nie je spôsobilá ospravedlniť celkovú dĺžku konania v plnom rozsahu. Ústavný súd totiž vo svojej rozhodovacej činnosti ustálene judikuje, že opakované zmeny zákonného sudcu, ktoré spomaľujú konanie z dôvodu, že nový sudca sa prirodzene musí s vecou oboznámiť, však štát nezabavujú jeho povinností týkajúcich sa požiadavky primeranej lehoty (II. ÚS 444/2014, III. ÚS 179/2022).

18. Prvé pojednávanie sa uskutočnilo 8. septembra 2020, pričom skoršie termíny boli odročované z dôvodov na strane žalobcu, žalovaných, ako aj v dôsledku pandémie COVID-19. Dané obdobie tak bolo aj v dôsledku zrušených pojednávanií obdobím ročnej nečinnosti okresného súdu, keďže druhé pojednávanie sa uskutočnilo 9. septembra 2021, keď okresný súd vec prejednal a vykonal dokazovanie. Okresný súd meritórne rozhodol na treťom uskutočnenom pojednávaní 7. októbra 2021. Rozsudok bol písomne vyhotovený až 23. februára 2022, teda po viac ako 4 mesiacoch od jeho vyhlásenia, čo ústavný súd hodnotí za prejav neefektívnej činnosti okresného súdu. Proti rozsudku podali žalované 15. marca 2022 odvolanie, okresný súd predložil spis po vykonaní procesných úkonov krajskému súdu až 25. októbra 2022, teda po viac ako 7 mesiacoch, čo znovu indikuje neefektívnu činnosť okresného súdu. Krajský súd 12. januára 2023 uznesením č. k. 7Cob/75/2022-258 rozsudok okresného súdu zrušil a prikázal mu doplniť dokazovanie. Po vrátení veci okresný súd nariadil dve pojednávania, ktoré boli odročené pre prekážku na strane právneho zástupcu sťažovateľa. Okresný súd 19. októbra 2023 vo veci opätovne rozhodol rozsudkom, ktorý bol písomne vyhotovený znovu až po štyroch mesiacoch (!) od rozhodnutia a v čase rozhodovania ústavného súdu sa doručoval stranám sporu.

19. S ohľadom na celkovú dĺžku napadnutého konania poznamenanú nečinnosťou a neefektívnou činnosťou okresného súdu, ako aj na dôvody zrušenia prvého rozsudku ústavný súd dospel k záveru, že prietahy v napadnutom konaní boli v rozhodujúcej miere spôsobené práve postupom okresného súdu. Napadnuté konanie trpí prietahmi, ktoré idú primárne na vrub postupu okresného súdu, ktorý nepostupoval v napadnutom konaní v intenciách čo najrýchlejšieho a efektívneho prerokovania a ukončenia sporu. Ústavný súd preto dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čl. 38 ods. 2 listiny) a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

20. Vzhľadom na to, že konanie ešte stále nie je právoplatne skončené, keďže stranám sporu plynie lehota na podanie odvolania a aj v prípade nepodania opravného prostriedku bude musieť okresný súd rozhodnúť o trovách konania, ktoré boli sťažovateľovi priznané meritórnym rozhodnutím, ústavný súd zároveň prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

V.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

21. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 302/2020). Ústavný súd konštatuje, že v uvedenej veci prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Ústavný

súd považoval v okolnostiach danej veci za primerané priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie vo výške 3 000 eur, ktoré mu je okresný súd povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 3 výroku tohto nálezu). V prevyšujúcej časti požadovaného finančného zadosťučinenia ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

22. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v sume 856,75 eur v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 2 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a písomné podanie ústavnej sťažnosti) vykonané v roku 2024 podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2024 v sume 343,25 eur (1/4 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2024 v sume 13,73 eur (podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Celková suma trov konania tak s príslušnou daňou z pridanej hodnoty predstavuje sumu 856,75 eur. Vzhľadom na uvedené ústavný súd vo veci náhrady trov konania sťažovateľa rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto nálezu. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. mája 2024

Libor Duľa
predseda senátu